

Ks. MANFRED HAUKE

Wydział Teologiczny w Lugano, Szwajcaria

TREŚCI DOGMATYCZNE W OBJAWIENIACH ANIOŁA W FATIMIE

Z okazji setnej rocznicy objawień maryjnych w Fatimie warto podjąć także kwestię ukazywania się Anioła. Najpierw pokrótce wymienimy wydarzenia, o których wiadomo z dokumentów historycznych, a następnie podejmiemy próbę wykazania dogmatycznych treści ukazywania się Anioła, związanych z Fatimą.

1. WYDARZENIA WEDŁUG ŹRÓDEŁ HISTORYCZNYCH

1.1. Objawienia Anioła z lat 1915 i 1916

Objawienia maryjne z 1917 roku w Fatimie są przygotowane przez dwa cykle każdorazowo trzykrotnego ukazywania się Anioła w latach 1915 i 1916¹⁴⁶. Już 2 listopada 1917 roku Łucja opowiada, że krótko przed objawieniami Matki Bożej widziała z kilkoma towarzyszkami „białą twarz”, osobę otuloną niejako w lnianą chustę. Miało to miejsce na górze Cabeço i w pobliżu Cova da Iria. Nie przypomina sobie, jak często się to wydarzało¹⁴⁷. Jej matka opowiada o tym

¹⁴⁶ Por. Manfred Hauke, *Die Engelserscheinungen von Fatima 1915–1916. Historische und theologische Bestandsaufnahme*, Theologisches 46 (7–8/2016), s. 323–354; patrz także Michel de la Sainte Trinité, *Toute la vérité sur Fatima*, t. I: *La science et les faits*, Saint-Parres-lès-Vaudes (Frankreich) ⁵1992, s. 141–172; Luciano Guerra, *Anjos em Fátima*, in: Santuário de Fátima (red.), *Congresso Internacional Figuras do Anjo revisitadas*, Fátima 2007, 244–265; Paulo Jorge Moreira Coelho, *Ciclo Angélico a pedagogia da adoração reparadora*, w: Santuário de Fátima (red.), *Congresso Internacional Fátima para o século XXI*, Fátima 2008, 205–226; João Francisco Marques, *Angelo del Portogallo*, w: Carlos A. Moreira Azevedo – Luciano Cristino (red.), *Enciclopedia di Fatima*, Siena 2010, s. 25–29; Luciano Cristino, *As aparições do Anjo em 1915 e 1916*, w: Santuário de Fátima (red.), *Santíssima Trindade adoro-Vos profundamente: Itinerário Temático do Centenário das Aparições de Fátima: 1º ciclo*, Fátima 2010, s. 33–43.

¹⁴⁷ Por. *Documentação crítica de Fátima, I: Interrogatórios aos Videntes – 1917*, Fátima ²2013 (= DCF I²), s. 165–169, Doc. 17 (= DCF I, 161–165).

11 października 1917 roku¹⁴⁸. Dopiero później, w swoim drugim i czwartym wspomnieniu, wizjonerka omawia to szczegółowo (1937, 1941). Znajdujemy tu imiona jej trzech towarzyszek, które jeszcze dziesiątki lat później były przepytywane przez ojców Kondora i Alonso na temat tych wydarzeń i potwierdziły świadectwo siostry Łucji¹⁴⁹.

Te cztery dziewczynki, kiedy odmawiały w południe różaniec, widziały na własne oczy „unoszącą się nad drzewami w powietrzu jakby postać, podobną do postaci ze śniegu, która przez promienie słoneczne była nieco przezroczysta”¹⁵⁰. Widziały nad drzewami „coś w rodzaju chmury, bielszej niż śnieg, przezroczystej i o ludzkiej postaci”¹⁵¹. Kiedy towarzyszki Łucji opowiedziały o tym w swoich domach, matka Łucji skomentowała ich opowieść jako „dziecinne głupstwa” Łucja stała się przedmiotem drwin¹⁵². Ten fakt objaśnia jej wielką powściągliwość w późniejszym relacjonowaniu swoich doświadczeń. W *Wezwaniach Orędzia Fatimskiego*, opublikowanych w 2000 roku, Łucja objaśnia: „Nie wiem, co to było, ani co to oznaczało. Ale w mojej duszy pozostało wewnętrzne przekonanie, którego nie chcę zatajać; pozwala mi ono wierzyć, że był to Anioł Stróż (Portugalii). Być może chciał On w ten sposób i bez mówienia dać odczuć swoją obecność i przygotować w ten sposób dusze na urzeczywistnienie Bożych planów”¹⁵³.

Przekonanie, że chodziło o Anioła Stróża (Portugalii), opiera się na opisie ukazywania się Anioła w roku 1916. Łucja przebywa wówczas w towarzystwie swoich młodszych kuzynów, Hiacynty i Franciszka, kiedy to w pobliżu grotty przy górze Cabeço (Loca do Cabeço) ukazuje się Anioł, którego Łucja utożsamia ze świetlistą postacią z poprzednich widzeń: „Młodzieniec w wieku około 14–15 lat, bielszy niż śnieg. Słońce sprawiło, że był przezroczysty, jak gdyby był z kryształu. Był niezwyklej urody. Kiedy stał przed nami, powiedział: «Nie bójcie się! Jestem Aniołem pokoju! Módlcie się ze mną!» Uklękawszy na ziemi, nachylił się, aż dotknął czołem ziemi, i kazał nam trzykrotnie powtórzyć te słowa: «O mój Boże, wierzę w Ciebie, uwielbiam Cię, mam nadzieję w Tobie i kocham Cię. Proszę Cię o przebaczenie dla tych, którzy w Ciebie nie wierzą, nie uwielbiają Cię, nie mają w Tobie nadziei i nie kochają Cię». Następnie,

¹⁴⁸ Por. DCF I², 97, Doc. 11 (= DCF I, 83).

¹⁴⁹ Por. Hauke (2016), s. 325, przypis 14.

¹⁵⁰ Sr. Lucia, *Zweite Erinnerung* II,1, *Schwester Lucia spricht über Fatima*, t. I, Fatima 92007, s. 80.

¹⁵¹ *Vierte Erinnerung* II,1, s. 181.

¹⁵² Por. *Zweite Erinnerung* II,1–2, s. 81.

¹⁵³ Schwester Lucia, *Die Aufrufe der Botschaft von Fatima*, Fatima 2002, 65.

podnosząc się, powiedział: «Tak winniście się modlić, serca Jezusa i Maryi oczekują waszych błagalnych modlitw»¹⁵⁴.

Anioł Pokoju ukazuje się na wiosnę¹⁵⁵, bezpośrednio przed przystąpieniem Portugalii do I wojny światowej w dniu 9 marca 1916 roku.

Do drugiego ukazania się Anioła dochodzi podczas upalnego lata przy studni rodziny Łucji w porze południowej: „Co robicie? Módlcie się, módlcie się dużo! Serca Jezusa i Maryi mają wobec was plany Miłosierdzia. Ofiarujcie Najwyższemu nieustannie modlitwy i ofiary... Czyńcie ze wszystkiego, co tylko możecie, ofiarę, aby wynagradzać za grzechy, poprzez które jest On znieważany, i aby wybłagać nawrócenie grzeszników. Pozyskajcie w ten sposób pokój dla waszej ojczyzny. Jestem jej Aniołem Stróżem, Aniołem Portugalii. Przede wszystkim przyjmujcie cierpienie i znoście pokornie to, co ześle na Was Pan»¹⁵⁶.

Trzecie ukazanie się Anioła Stróża Portugalii ma miejsce znowu w pobliżu grotty przy górze Cabeço. Kiedy dzieci odmawiają wyuczone podczas pierwszego objawienia modlitwy, ukazuje się im Anioł z kielichem i hostią, „z której wpadało do kielicha kilka kropli krwi. Anioł zostawił kielich unoszący się w powietrzu, uklęknął przy nas i kazał nam trzykrotnie powtórzyć: «O Przenajświętsza Trójco, Ojcze, Synu i Duchu Święty, w najgłębszej pokorze uwielbiam Cię i ofiaruję Ci Przenajdroższe Ciało, Krew, Duszę i Bóstwo Jezusa Chrystusa, obecne na wszystkich ołtarzach świata, jako wynagrodzenie za zniewagi, świętokradztwa i obojętności, jakimi On Sam jest obrażany. Przez nieskończone zasługi Jego Najświętszego Serca i przez Niepokalane Serce Maryi błagam Cię o nawrócenie biednych grzeszników».

Zaraz potem podniósł się, chwycił kielich i hostię, podał mi ją i rozdzielił krew z kielicha między Hiacyntę a Franciszka, wypowiadając przy tym słowa: «Przyjmijcie ciało i pijcie krew Jezusa Chrystusa, który przez niewdzięcznych ludzi jest tak strasznie znieważany. Odpokutowujcie ich grzechy i pocieszajcie Waszego Boga»¹⁵⁷.

1.2. Ukazanie się Anioła w związku z objawieniami Maryi z 1917 roku

Dopiero w roku 2000 papież Jan Paweł II kazał podać do wiadomości trzecią część tajemnicy spisanej 3 stycznia 1944 roku, która ma początek w objawieniu Maryi 13 lipca 1917 roku. Obok Matki Bożej Łucja widzi anioła

¹⁵⁴ *Zweite Erinnerung* II,2, s. 82f.

¹⁵⁵ *Por. Vierte Erinnerung* II,1, s. 181.

¹⁵⁶ *Zweite Erinnerung* II,2, s. 83.

¹⁵⁷ *Zweite Erinnerung* II,1, s. 84.

z „ognistym mieczem”, od którego wychodzą płomienie, „jak gdyby miały zapalić świat, jednakże płomienie zgasły, kiedy zetknęły się z blaskiem, roz-taczającym się na niego z prawej dłoni naszej Pani; anioła, który prawą ręką pokazywał na ziemię i wołał donośnym głosem: Pokuta! Pokuta! Pokuta!” Prowadzony przez papieża tłum chrześcijan wchodzi na górę z krzyżem i po-nosi tam śmierć męczeńską. „Pod obydwoma ramionami krzyża było dwóch aniołów, każdy z nich trzymał w ręku konewkę z kryształu. Do nich zbierali krew męczenników i poili nią dusze zbliżające się do Boga”¹⁵⁸.

Zanim siostra Łucja spisze tę wizję, będzie miała przedtem w tym samym dniu podobne widzenie, które uwieczni w swoim pamiętniku. To wydarzenie zostało podane do wiadomości dopiero w opublikowanej w 2013 roku biografii karmelitanki z Coimbra. Wizjonerka ogląda się zanurzoną w tajemnicę Boże-go światła, w którym widzi i słyszy, co następuje: „Ostrze lancy (Anioła) jak płomień, który się rozciąga, aż dotyka ós Ziemi i nią wstrząsa: góry, miasta, kraje i wsie wraz z ich mieszkańcami zostają zasypane. Morze, rzeki i chmury występują z brzegów, zalewają i pociągają w przepaść ogromną masę domów i ludzi: jest to oczyszczenie świata z grzechu, w który popadł. Nienawiść i ambicja wywołały niszczycielskie wojny!” Następnie Łucja usłyszała słodki głos: „W tym czasie jedna wiara, jeden chrzest, jeden Kościół, święty, katolicki, apostołski. W wieczności niebo”¹⁵⁹.

Wychodzący z lancy płomień odpowiada widocznie spisanemu później w trzeciej tajemnicy „ognistemu mieczowi” iskrzącemu płomieniami, którego niszczycielska siła zostaje złagodzona przez Maryję. Stąd też nie jest jasne, czy zniszczenie całych krajów jest przedstawione jako przyszłe wydarzenie, czy też karze tej można zapobiec poprzez pokutę. Po zapowiedzi Sądu Bożego następuje obietnica widzialnej jedności chrześcijan jeszcze przed ponownym przyjściem Chrystusa na ziemię oraz wskazanie na wieczną niebiańską radość.

W trzeciej tajemnicy aniołowie są narzędziami Sądu Bożego, ale także słu-gami Boga w pośredniczeniu strumieni łaski obrazowo opisanych kryształowo przezroczyстых strumieni łaski.

Dla ścisłości należy wymienić jeszcze dwie wypowiedzi dotyczące wydarzeń z 13 sierpnia i 13 października 1917 roku, które są nam znane dzięki przesłu-chaniom z tego samego roku. 13 sierpnia dzieci zostały uprowadzone, tak iż Maryja ukazała się im kilka dni później, 19 sierpnia (w Valinhos). Niemniej

¹⁵⁸ *Schwester Lucia spricht über Fatima*, I, s. 227.

¹⁵⁹ Carmelo de Coimbra, *Um caminho sob o olhar de Maria. Biografia da Irmã Maria Lúcia de Jesus e do Coração Imaculado*, Coimbra 2013, 266f (Kap. XIII,3; z nieopublikowanej autobiografii *O meu caminho* I, 159n).

jednak, 13 sierpnia w Cova da Iria zebrało się 18–20 tysięcy ludzi. W południe uderzył piorun i rozbłysła błyskawica. Potem nad dębem korkowym, tam gdzie miesiąc wcześniej ukazała się trzem pastuszkom Matka Boża, pojawiła się chmura, zatrzymała się kilka chwil nad drzewem, a następnie uniosła się i znikła. Zaraz po tym zjawisku na twarzach ludzi odbijały się kolory tęczy, a drzewa wydawały się nie mieć liści, lecz pąki. Ziemia i ubrania błyszcząły we wszystkich barwach. Światła na łuku, który zaznaczał miejsce objawień, wyglądały jak złoto¹⁶⁰. Pewna kobieta z Fatimy, Maria Carreira, która była bardzo związana z wizjonerami, uzupełnia ten opis o następujący komentarz: „podczas opóźnionego objawienia 19 sierpnia Łucja na prośby jednego świadka zapytała Matkę Bożą, czy 13 sierpnia ukazała się ona, czy ktoś inny. Na to Maryja odpowiedziała, że sama się nie objawiła, lecz anioł: ten sam, który ukazał się córce Marii Carreira i drugiej dziewczynce 28 lipca nad dębem korkowym”¹⁶¹.

21 sierpnia 1917 roku proboszcz Fatimy wypytywał Łucję o objawienie Maryi w Valinhos dwa dni wcześniej. Maryja, tak mówiła Łucja, zauważyła, że przepowiedziany na 13 października cud byłby większy, gdyby 13 sierpnia nie uprowadzono dzieci. Miała wtedy przybyć Matka Boża Różańcowa w towarzystwie dwóch Aniołów¹⁶². W sprawozdaniu Łucji o tej rzeczywistej wizji 13 października nie znajdujemy owego szczegółu dotyczącego Anioła.

2. ISTOTNE TREŚCI DOGMATYCZNE

Wspomniani w źródłach aniołowie nie stawiają się na pierwszym planie, lecz są całkowicie na służbie Boskiego posłannictwa. Uwielbienie Anioła jesienią 1916 roku jest ukierunkowane na Trójjedynego Boga i Jezusa Chrystusa w Najświętszym Sakramencie. Aniołowie towarzyszą Maryi jako Królowej Różańca Świętego 13 października i reprezentują ją przed tłumem ludzi 13 sierpnia 1917 roku. W trzeciej tajemnicy fatimskiej Aniołowie są jednocześnie narzędziami Bożego Sądu i sługami Bożej łaski, aby połączyć ludzi z Bogiem.

¹⁶⁰ Por. opis Marii Carrera w: J. De Marchi, *Fatima von Anfang an*, Fatima 1988, s. 126n; Michel de la Sainte Trinité, *Toute la vérité sur Fatima*, I, Saint-Parres-lès-Vaudes (Frankreich) 1992, s. 250–252.

¹⁶¹ Por. *Documentação crítica de Fátima*, II: *Processo Canónico Diocesano (1922–1930)*, Fátima 1999 (= DCF II), s. 108n (Doc. 4); *Documentazione critica su Fatima. Selezione di documenti (1917–1930)*, Città del Vaticano 2016, s. 323 (Doc. 80).

¹⁶² Por. DCF I², 36 (Doc. 4); *Documentazione critica su Fatima. Selezione di documenti (1917–1930)*, Città del Vaticano 2016, s. 39 (Doc. 5).

Nie uzurpując sobie prawa do wyczerpania zagadnienia, objaśnię teraz bliżej kilka dogmatycznie istotnych treści.

2.1. „Bezgraniczne zasługi” Jezusa i Maryi

W wypowiedziach anielskiego cyklu z 1916 roku wybrzmiewają już jak w preludium główne tematy orędzia fatimskiego. W centrum znajduje się wskazanie na miłość Boga w Najświętszym Sercu Jezusa i matczyzna miłość Matki Bożej w Jej Niepokalanym Sercu. Ważna jest tu wypowiedź o „bezgranicznych zasługach” Jezusa i Maryi. Nie ulega wątpliwości, że ludzkie ofiarowanie się Jezusa ma znaczenie bezgraniczne, ponieważ jego podmiot jest Synem Bożym. Zaś zasługi Maryi dotyczą osoby ludzkiej, która otrzymała swoją łaskę ze względu na zbawienie dokonane przez Jezusa Chrystusa. Czy również zasługi Maryi można określić jako „bezgraniczne”?

Papież Pius X przyjął w roku 1904 w swojej encyklice maryjnej *Ad diem illum* wprowadzone w XVI wieku rozróżnienie między zasługą Chrystusa ze względu na Prawo (*meritum de condigno*), a zasługą Maryi, która nie jest konieczna, ale odpowiednia (*meritum de congruo*)¹⁶³. Zgodnie z wolą Bożą, Maryja, jako „nowa Ewa”, współuczestniczyła w zbawieniu przez Chrystusa, „nowego Adama” Zasługi Maryi można w analogicznym sensie określić jako „bezgraniczne”, ponieważ macierzyństwo duchowe Maryi, jej „matczyne pośrednictwo w Chrystusie”, rozciąga się na całą ludzkość. Tomasz z Akwinu przypisuje Maryi jako Matce Bożej w pewnym sensie „nieskończoną” godność, „pochodzącą od nieskończonego dobra, którym jest Bóg”¹⁶⁴. Wskazanie na „nieskończone zasługi” Maryi jest w historii teologii względnie rzadkie, pojawia się jednak u znanych autorów¹⁶⁵ i daje się systemowo uzasadnić jako wyraz jej niepowtarzalnego współdziałania w akcie zbawienia.

2.2. Poświęcenie „Boskości”?

„Trójco Przenajświętsza [...] ofiaruję Ci przenajdroższe Ciało, Krew, Duszę i Bóstwo Pana naszego Jezusa Chrystusa [...]” Ta modlitwa spotkała się z krytyką, ponieważ – ściśle biorąc – Bogu można ofiarować tylko człowieczeństwo Jezusa, a nie „Boskość” (rozumianą jako Boską naturę)¹⁶⁶. Oczywiście

¹⁶³ Por. DH 3379.

¹⁶⁴ STh I q. 26 a. 6 ad 4.

¹⁶⁵ Por. Hauke (2016) 347, przyp. 110: Jean Crasset SJ († 1692) i in.

¹⁶⁶ Por. odnośnie do tego Hauke (2016), s. 348–351.

trzeba zwrócić uwagę, że ofiarowanie Chrystusa eucharystycznego przechodzi w uwielbienie Jezusa z ciałem i krwią, ciałem i duszą, człowieczeństwem i Boskością. Zgodnie z teologicznym sposobem mówienia, Anioł mógłby powiedzieć tak: „Ofiaruję Ci drogocenne ciało, krew i duszę Jezusa Chrystusa, która hipostatycznie (w jedności osoby) złączona jest z Boskością” Jednakże Anioł zwraca się do dzieci, które nie potrafią jeszcze nawet czytać ani pisać. Stąd też uproszczony sposób mówienia daje się całkowicie uzasadnić.

Należy przypomnieć o podobnej dyskusji wokół Koronki do Miłosierdzia Bożego św. Faustyny Kowalskiej. Jak wiadomo, na dużych paciorkach koronki odmawiamy słowa: „Ojcie Przedwieczny, ofiaruję Ci Ciało i Krew, Duszę i Bóstwo najmilszego Syna Twojego, a Pana naszego Jezusa Chrystusa, na przebłaganie za grzechy nasze i całego świata”¹⁶⁷. Wokół „ofiarowania Boskości” powstała kontrowersja między dwoma polskimi teologami, Wincentym Granatem a Ignacym Różyckim. Różycki stanął w obronie modlitwy ze wskazaniem na to, że przez „Boskość” nie rozumie się abstrakcyjnie Boskiej natury, lecz Boską osobę Syna, który w swojej ludzkiej naturze ofiaruje się Ojcu¹⁶⁸. To objaśnienie pasuje do dekretu Soboru Trydenckiego o świętej ofierze mszalnej, w którym czytamy: „Ten przeto Bóg i Pan nasz – mimo że dla dokonania ich wiekuistego odkupienia miał się tylko raz złożyć w ofierze Bogu Ojcu przez śmierć na ołtarzu krzyża [...]” (DH 1740). Już w Liście do Efezjan, na który wskazał Różycki, jest napisane: „Chrystus [...] samego siebie wydał za nas w ofierze i dani na wdzięczną wonność Bogu” (Ef 5,2).

2.3. „Zniewaga” i „pocieszanie” Boga

Ukazywania się Anioła z 1916 roku mówią o „zniewadze” Boga przez grzech. Należy to rozumieć w tradycyjnym teologicznym sensie nie jako umniejszanie „wewnętrznej czci” Boga, lecz „zewnątrznej czci”, a więc postawy wobec Boga ze strony stworzeń. Grzech jest skierowany przeciwko Bogu, ale nie szkodzi Bogu, lecz samemu grzesznikowi i związanemu z tym porządkowi świata¹⁶⁹.

¹⁶⁷ Por. <https://www.faustyna.pl/zmbm/koronka-do-milosierdzia-bozego/> (dostęp: 21.08.2017).

¹⁶⁸ Por. Wskazówki Elzbiety Siepak, *Coroncina della divina misericordia*, w: www.divinamiseriordia.onweb.it, s. 3–4 (Zugang 11.3.2017); Ewa K. Czaczkowska, *La mensajera de la Divina Misericordia. Biografia de Santa Faustina Kowalska*, Madrid 2014 (orig. poln. 2013), 303–305; Ignacy Rozycki, *Il culto della divina misericordia: studio teologico del Diario di Santa Faustina Kowalska sul tema del Culto*, Città del Vaticano 2002.

¹⁶⁹ Odnośnie do grzechu jako „zniewagi” Boga por. *Katechismus der Katholischen Kirche*, nr 1440; 1850; Anselm Günthör, *Anruf und Antwort. Handbuch der katholischen Moraltheologie*,

Wyjaśnienia domaga się zaproszenie Anioła (podczas trzeciego ukazania się w 1916 roku), by „pocieszać” Boga. Nie należy tu pojmować „Boga” abstrakcyjnie, lecz jako Syna Bożego, który stał się człowiekiem i który ofiaruje się dzieciom w Eucharystii. „Pocieszać” możemy Chrystusa pod tym względem, że On według nauki Kościoła miał jeszcze przed swoją męką błogosławione widzenie całej ludzkości na ziemi potrzebującej zbawienia; w Ogrodzie Oliwnym i na krzyżu mógł doświadczyć tego, którzy ludzie wyjdą naprzeciw jego łasce i doznają przy tym pociechy. W tym sensie wypowiada się w każdym razie papież Pius XI w swojej encyklice o nabożeństwie do Serca Jezusowego, *Miserentissimis Redemptor* (1928)¹⁷⁰.

2.4. Uniwersalne pośrednictwo łaski Maryi

Pośrednictwo łaski Bożej wobec ludzi związane jest ze wskazaniem na miłość Jezusa i Maryi. Już podczas ukazywania się Anioła wiosną 1916 roku jest mowa o tym, że „serca Jezusa i Maryi” przyjmą „błagalne prośby” dzieci. Te prośby dotyczą pokoju i nawrócenia grzeszników. Dary duchowe (wspólnota z Bogiem) i ich promieniowanie na świat (zakończenie I wojny światowej) są przy tym ściśle ze sobą związane.

W trzeciej tajemnicy płomienie Sądu Bożego, które wychodzą od „ognistego miecza” Anioła, wygasają, gdy tylko napotykają „blask” Matki Bożej, która poprzez Anioła wzywa świat do pokuty. Maryja ukazuje się przy tym jako „Królowa Aniołów”, której miłość obejmuje cały świat.

2.5. Zastępcze zadośćuczynienie

Już podczas pierwszego ukazania się w 1916 roku Anioł uczy dzieci, żeby prosiły Boga o przebaczenie dla wszystkich ludzi, którzy Go nie uwielbiają i którzy nie mają wiary, nadziei i miłości. Podczas drugiego ukazania się Anioł żąda, aby dzieci składały ofiary za grzechy, poprzez które Bóg jest znieważany,

t. I. *Allgemeine Moraltheologie*, Vallendar-Schönstatt 1993, s. 528–531.

¹⁷⁰ „Nasze grzechy znajdowały się w przeszłości, ale były przewidziane; także z ich powodu dusza Chrystusa była strasznie smutna. Nasze zadośćuczynienie też On przewidział; któż mógłby wątpić, że także z niej czerpał pociechę, już wtedy, gdy «ukazał Mu się Anioł z nieba», aby pocieszyć Jego serce udręczone obrzydzeniem i lękiem? Rzeczywiście możemy i winniśmy także teraz cudownie i prawdziwie w taki sposób pocieszać Jego najświętsze Serce bezustannie ranione grzechami niewdzięczności”; Anton Rohrbasser (red.), *Heilslehre der Kirche*, Freiburg (Schweiz) 1953, Nr. 137, S. 95; AAS 20 (1928) 174.

i aby cierpliwie znosiły cierpienie. Zadośćuczynienie znajduje się w centrum modlitwy także podczas trzeciego ukazania się Anioła.

Być może wolno nam także powiązać komunię kielicha dla Hiacynty i Franciszka z zastępczym zadośćuczynieniem. Podczas gdy Łucja, która już przystąpiła do Pierwszej Komunii Świętej, otrzymuje hostię, jej młodszy krewny otrzymuje kielich. „Czy możecie pić kielich, który ja mam pić?” (Mk 10,38), pyta Jezus obydwu synów Zebedeusza, Jakuba i Jana. Kielich oznacza tu uczestnictwo w cierpieniu krzyża, szczególnie poprzez męczeństwo. Hiacynta i Franciszek zmarli bardzo wcześnie. Ofiarowali swoje cierpienia za nawrócenie grzeszników, ażeby uratować ich przed piekłem.

2.6. Zadania aniołów

Podczas ukazywania się Anioła jest mowa o tych samych zadaniach, które znane nam są już z Pisma Świętego: uwielbienie Boga, opieka ludzi, wydarzenie Sądu Ostatecznego i pośrednictwo łaski.

Godną uwagi jest samoprezentacja Anioła w 1916 roku jako „Anioła Stróża Portugalii” O tym, że także wspólnoty i narody mają Aniołów Stróżów, wspomina już Stary Testament¹⁷¹, ale w modlitwie liturgicznej jest to słabo obecne. W Portugalii, za zgodą papieża, świętowano od XVI wieku Anioła Stróża Portugalii, którego odróżnia się od Archanioła Michała. Zarządzona przez papieża Piusa X reforma kalendarza świętych zniosła to święto, które zachowało się tylko w diecezji Braga. Potem ukazał się Anioł Stróż, którego święto zniesiono. W 1952 roku Kongregacja ds. Kultu Bożego przywróciła ponownie prastare święto dla całej Portugalii; po dziś dzień jest ono obchodzone 10 maja¹⁷².

Przykładem dogłębnej symboliki wizji z Fatimy są Aniołowie, którzy w trzeciej tajemnicy zbierają do kryształowych konewek krew męczenników i poją nią dusze, przybliżające się do Boga¹⁷³. Kryształ pojawia się także w symbolice Apokalipsy św. Jana. Podczas jednego z widzeń nieba wizjoner opisuje tron Boga, z którego wychodzą błyskawice, grzmoty i głosy. „A z tronu wychodziły błyskawice, gromy i głosy, a przed tronem paliło się siedem ognistych pochodni, które są siedmioma Duchami Boga. Przed tronem niby szklane morze podobne do kryształu [...]” (Ap 4,6). Obraz szklanego morza odpowiada starym orientalnym wyobrażeniom: według nich, ponad sklepieniem nieba

¹⁷¹ Zwłaszcza Dn 10,13.20n; 12,1.

¹⁷² Por. Marques (2010) 26–28.

¹⁷³ Por. Manfred Hauke, *Die Bedeutung der Engel in der Botschaft von Fatima*, w: *Sedes Sapientiae. Mariologisches Jahrbuch* 14 (2/2010), s. 110–117 (116n).

istnieje morze, w którym Bóg ma swoje mieszkanie. „Nadto szklane, podobne do kryształu morze budzi wrażenie, że w nim odbija się opisany przedtem przepych barw kamieni szlachetnych, ale także błyskawice. Całość podkreśla dobitnie nieskończoną wyniosłość Boga nad stworzeniem”¹⁷⁴.

Szklane morze jest wymienione po raz drugi w Apokalipsie św. Jana, gdy chodzi o zakończenie siedmiu plag, w których „gniew Boga” osiąga swój kres (Ap 15,1). „Potem ujrzałem coś, co podobne jest do szklanego morza, a w środku tronu i dokoła tronu cztery zwierzęta pełne oczu z przodu i z tyłu” (Ap 15, 2). Pieśń triumfalna ocalonych jest połączona zatem z podobnym do kryształu morzem. Kosztowny kryształ jest w ten sposób oznaką niebiańskiego triumfu i uczestnictwem w życiu Boga.

Wydaje się, że konewki z kryształu w trzeciej tajemnicy fatimskiej otwierają podobną perspektywę. Chodzi o obraz triumfalnego owocu naszej życiowej ofiary. Jeżeli z Chrystusem pójdziemy stromą drogą krzyża i wystawimy się na pociski wrogów Boga, to wtedy rezygnujemy z naszego ziemskiego życia. Ale właśnie poprzez to mamy udział w paschalnym triumfie Chrystusa i dajemy aniołom możliwość przekazywania dalej zasłużonej w Chrystusie łaski ludziom, którzy jej potrzebują. Aniołowie w orędziu fatimskim wprowadzają nas więc w centrum zbawczego orędzia w Chrystusie, który za nas umarł i powstał z martwych. Jednocześnie pozwalają nam rozpoznać Maryję jako Królową Aniołów, którzy przygotowują jej matczyne pośrednictwo. Dlatego też pozwólmy się coraz bardziej prowadzić przez Aniołów ku uwielbieniu Chrystusa, którego Królestwo będzie trwało po wszystkie wieki.

Tłum. Marzena Górecka

¹⁷⁴ Heinz Giesen, *Die Offenbarung des Johannes*, Regensburg 1997, s. 152.